

Eżami għad-Dhul
fl-Ewwel Sena tal - *Junior Lyceum*

2006

STUDJI SOĊJALI

TIKTEB XEJN F'DAN L-ISPAZJU

A. Ikteb Veru jew Falz fejn kull sentenza.

1.	L-elezzjoni ġenerali f'Malta ssir darba kull erba' snin.	
2.	Il-President ta' Malta jintgħażel mill-poplu Malti fl-elezzjoni ġenerali.	
3.	Fi stat demokratiku, il-poplu għandu dritt li jivvota.	
4.	Il-Kamra tad-Deputati hija isem iehor għall-Parlament.	
5.	L-Istat ta' Malta jiffirma parti mill-Commonwealth.	
6.	Il-Parlament Malti jiltaqa' fil-palazz ta' Sant'Anton.	
7.	Il-liġijiet ta' Malta jiġu mharsa mill-Qrati.	
8.	F'elezzjoni ġenerali jivvutaw biss dawk li huma ċittadini tal-pajjiż.	

(1 x 8 = 8 marki)

B. Aghmel sing taht it-twegiba t-tajba.

1. Permezz tal-fossili f'dan il-post, nafu li Malta mhux dejjem kienet gżira. (Il-Ġgantija, Għar Dalam, l-Ipoġew, Ta' Skorba)
2. L-ewwel bnedmin li ġew Malta waslu fuq (ċattra jew dgħajsa, vapur, jott, ajruplan).
3. In-nies tan-neolitiku kienu jużaw (l-azzar, l-aluminju, il-plastik, iż-żnied).
4. In-nies tal-preistorja kienu jafu (jrabbu d-dundjani, jaqraw, jizirgħu, jiktbu).
5. Qabel ma beda jemmen fi Kristu, San Pawl kien jippersegwita (lil-Lhud, lir-Rumani, lill-Insara, lill-Griegi).

6. Lifgħa gidmet lil San Pawl, iżda dan ma għalu xejn. Għalhekk il-Maltin hasbuh xi (qattiel, alla, lsir, saħħar).
7. San Pawl għazel lil Publiju bhala (isqof, kappillan, gvernatur, president) ta' Malta.
8. Fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija, Malta kienet imdawra bl-artijiet li kienu f'idejn (il-Franciżi, it-Torok, l-Ingliżi u l-Amerikani, it-Taljani u l-Ġermaniżi).
9. Ix-xelters thaffru minhabba (l-mard, s-shana, l-attakki tal-vapuri, l-attakki mill-ajru).
10. Il-vapuri mimlija bl-ikel u żejt li dahlu Malta fl-1942 jissejġu l-konvoj ta' (l-Eġittu, Santa Rita, Santa Marija, Sant'Agata).

(1 x 10 = 10 marki)

Ċ. Imla l-vojt f'din is-silta bl-ahjar kelma. Aghzel minn dawn il-kliem jew frazijiet. Kull kelma jew frazi tista' tużaha darba biss.

post sekondarji	suġġetti	ċittadini responsabbli
soċjalizzazzjoni	sekondarji	edukazzjoni formali

Fl-iskejjel, niehdu l-_____ tagħna. Din tibda mill-kindergarten, tkompli fl-iskejjel primarji, f'dawk _____ u f'dawk l-iskejjel ta' wara s-sittax-il sena, jiġifieri fl-iskejjel _____.

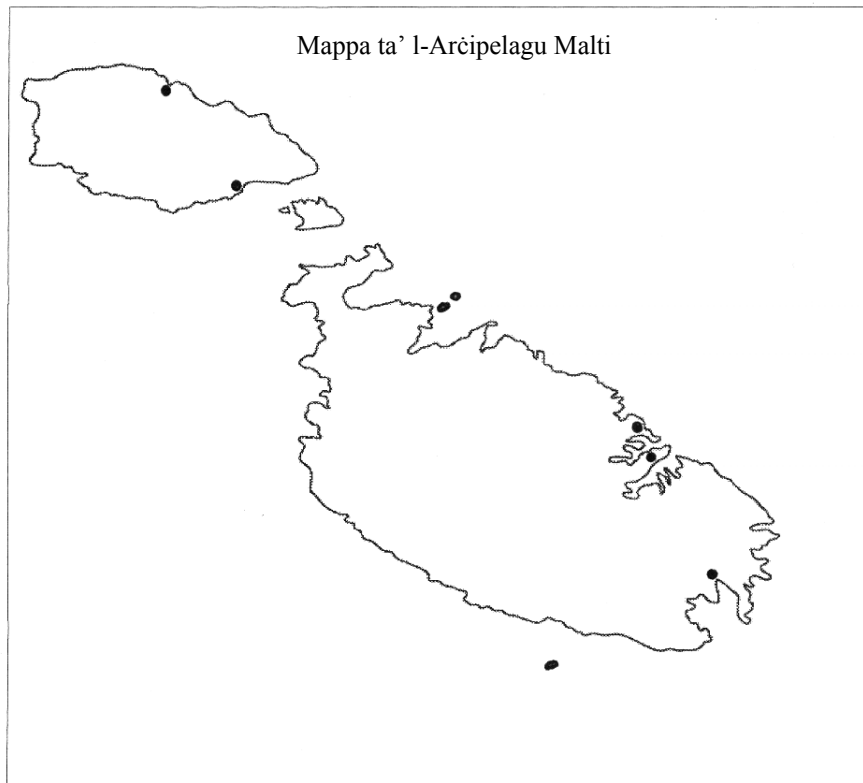
L-edukazzjoni tagħmilna _____ u b'hekk naqdu d-dmirijiet tagħna sewwa. L-edukazzjoni ma tfissirx biss li tmur l-iskola biex titgħallem is-_____. Tfisser ukoll li tiżviluppa l-hiliet meħtieġa biex tghix ma' l-oħrajn; għalhekk l-edukazzjoni tghinek fis-_____ u tghallmek tiegħu d-deċiżjonijiet .

(1 x 6 = 6 marki)

D. Dawn il-gzejjer jiffurmaw l-Arcipelagu ta' Malta:

Malta Għawdex Kemmuna Filfla Gzejjer ta' San Pawl

1. Ikteb l-ismijiet tagħhom biex turi fejn jinsabu fuq il-Mappa tal-Gzejjer Maltin.

(5 marki)

2. Dawn l-ibliet jew irhula Maltin jew Għawdxin kollha jinsabu hdejn il-baħar. Ikteb l-ismijiet tagħhom jew l-ittri **a sa e** kif jinsabu fuq il-Mappa tal-Gzejjer Maltin fejn il-punti suwed. (Uża l-istess mappa.)

- a) Valletta
- b) L-Imgarr Għawdex
- c) Marsalforn
- d) Marsaxlokk
- e) Sliema

(5 marki)

3. Ikteb l-isem it-tajjeb fil-vojt. (Uża tnejn mill-ibliet jew l-irhula f'Malta li inti għadek kemm immarkajt fuq il-mappa.)

- a) L-aktar post f'Malta msemmi għas-sajd huwa _____.
- b) Il-Maltin li jmorru Għawdex bil-vapuri tal-Gozo Channel jinzlu l-art f'din il-lokalità. _____.

(2 marki)

(Total 12-il marka)

E. It-tqeghid ta' l-ewwel ġebbla tal-Belt Valletta.

Din it-tpingija turina ċ-ċerimonja ta' meta tpoġġiet l-ewwel ġebbla tal-Belt Valletta fit-28 ta' Marzu 1566. Fiha jidhru hafna nies importanti, fosthom il-Gran Mastru, perit Taljan, u perit ieħor Malti.

1. Semmi dawn it-tliet persunaggi:

- a) Il-Gran Mastru li bena l-Belt _____ (1)
- b) Il-perit Taljan li pinga l-pjanta tal-Belt _____ (1)
- c) Il-perit Malti li kompla l-bini tal-Belt Valletta _____ (1)

2. B'liema mod il-Papa Piju V u r-Re Filippu II ta' Spanja għenu fil-bini tal-Belt Valletta?

_____ (2)

3. Il-kavallieri ta' San Ġwann kienu joqogħdu l-Birgu. Fl-1571, hames snin wara li tpoġġiet l-ewwel ġebbla, il-kavallieri marru joqogħdu l-Belt. X'jurina dan?

_____ (2)

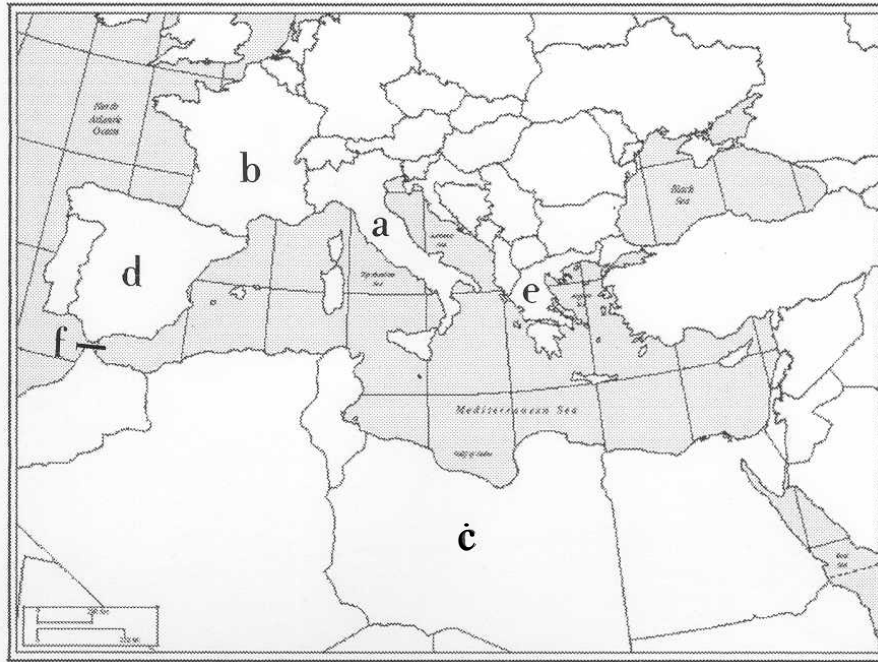
4. Għaliex il-kavallieri dejjem bnew sptar kbir f'kull post fejn qagħdu?

_____ (1)

(Total 8 marki)

F. Fuq il-mappa tal-Mediterran hemm l-ittri a sa f fuq hames pajjiżi u fuq wahda mill-fethiet tal-Mediterran. Ikteb l-ismijiet tagħhom fl-ahhar ta' kull sentenza. Kull sentenza għandha tagħrif biex tghinek.

Mappa tal-Mediterran

1. Minn dan il-pajjiż nimpurtaw hafna prodotti ta' l-ikel fosthom l-għagin.

Pajjiż a: _____

2. Dan il-pajjiż huwa magħruf hafna għall-produzzjoni ta' l-inbid.

Pajjiż b: _____

3. It-tamal jingieb minn dan il-pajjiż kbir fl-Afrika ta' Fuq.

Pajjiż ċ: _____

4. Għalkemm qed jiżdiedu s-siġar taż-żebbuġ f' Malta, xorta jkollna nixtru żebbuġ u żejt taż-żebbuġ minn dan il-pajjiż.

Pajjiż d: _____

5. F'dan il-pajjiż, l-għeneb meta jinxf isir is-sultana li nhalltu mal-kejkijiet.

Pajjiż e: _____

6. Il-vapuri tal-merkanzija li jitilqu minn Malta biex jaslu fl-Oċean Atlantiku jgħaddu minn dan il-Fliegu.

L-Istratt f: _____

(1 x 6 = 6marki)

Ġ. 1. Il-jiem nazzjonali ta' Malta huma *Jum l-Indipendenza, Jum il-Vitorja (ir-rebħa kontra t-Torok), Jum il-Ħelsien, is-Sette Giugno* u *Jum ir-Repubblika*. Kull wiehed minn dawn il-jiem ifakkarna fi ġrajja importanti fl-istorja ta' pajjiżna. Erga' iktibhom wara xulxin skond meta sehew fl-istorja ta' Malta.

a) _____ (1565)

b) _____ (1919)

ċ) _____ (1964)

d) _____ (1974)

e) _____ (1979)

(1 x 5 = 5 marki)

2. Dawn huma hames xewqat li kellu l-poplu Malti matul iż-żmien. Hdejn kull waħda ikteb f'liema jum nazzjonali twettqet din ix-xewqa.

a) Nixtiequ li Malta tkun sovrana, u ma tkun taħt l-ebda pajjiż iehor.

b) Nixtiequ li jkollna x-xogħol u ma jkunx hawn faqar, u li mmexxu aħna l-affarijiet tagħna. _____

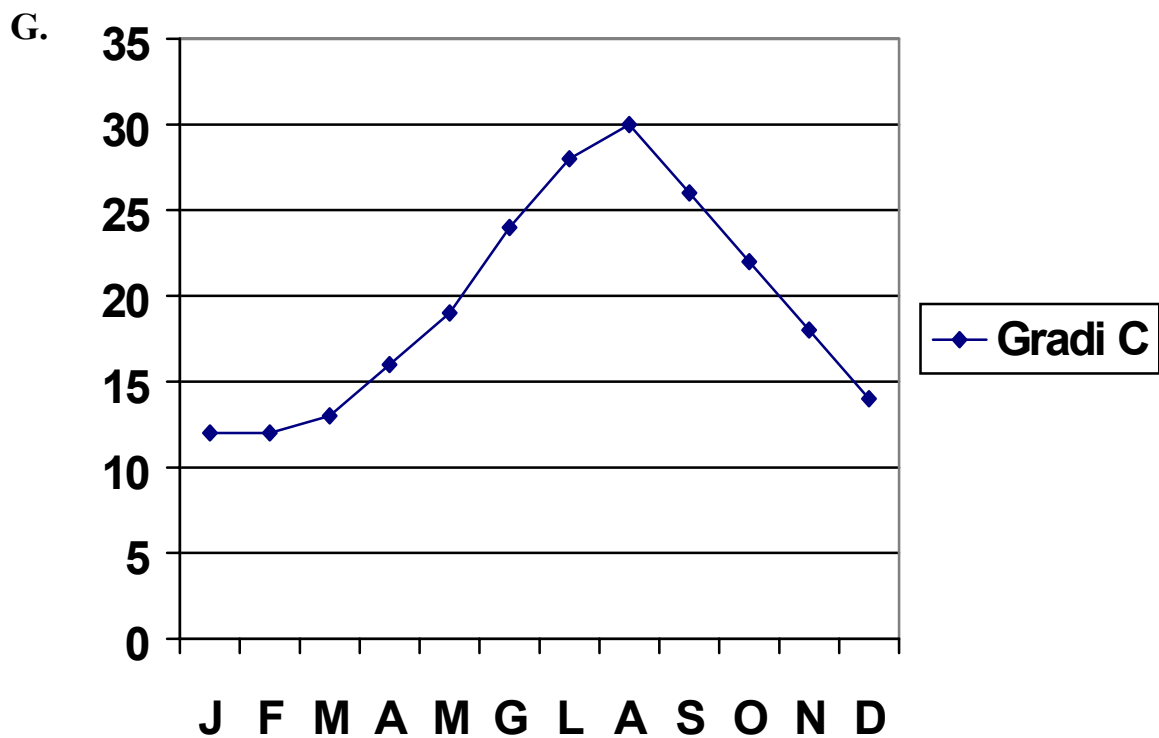
ċ) Nixtiequ li t-Torok iċedu u jitilqu 'l hemm. _____

d) Nixtiequ li Malta qatt iżjed ma sservi ta' bażi għall-vapuri tal-gwerra jew suldati barranin. _____

e) Nixtiequ li l-kap ta' l-istat ta' Malta jkun president. _____

(1 x 5 = 5 marki)

(Total 10 marki)

Hares sewwa lejn il-graff (*graph*) tat-temperatura medja ta' kull xahar tas-sena f'Malta. Wara imla l-vojt f'dan il-paragrafu.

Biex nuru t-temperatura medja ta' kull xahar tas-sena nibnu graff li tissejjah _____ . L-ittra *C* li hemm miktuba fuq il-graff tfisser gradi _____ . Din hija skala biex inkejlu s-sħana ta' _____ minn grad 0 għal grad 100. Skond il-graff l-aktar xhur keshin huma _____ u _____ filwaqt li l-aktar xahar shun huwa _____ . It-_____ huwa l-istrument li jkejjel it-temperatura. Meta t-temperatura minn 19 gradi titla' għal 24 grad il-_____ li jkun hemm fil-ħġieġa ta' dan l-istrument jespandi. (Total 8 marki)

GH. Agra dawn is-sitwazzjonijiet u wieġeb il-mistoqsijiet dwarhom.

1. Il-kunsill lokali tar-rahal jew belt fejn toqghod qed jagħmel kampanja biex isejbaħ l-ambjent tal-post. Twaqqfet sezzjoni tat-tfal biex tiegħu hsieb dan il-proġett. **X'shem tista' tagħti int fis-sezzjoni tat-tfal biex jitwettaq dan il-proġett?**

(2 marki)

2. Fl-iskola tiegħek twaqqaf kumitat tal-*prefects* kollha ta' l-iskola. It-tfal fil-klassijiet differenti dejjem ikollhom xi lment. **X'taħseb li hu r-rwol ta' dan il-kumitat?**

(2 marki)

3. L-ghalliem/a dejjem jitkellem/titkellem dwar is-solidarjetà. Fil-klassi ġew żewġ itfal li mhumiex Maltin. Mhux it-tfal kollha laqgħuhom tajjeb. Kien hemm min beda jwarrabhom. **Kieku int kif turihom aktar solidarjetà u rispett?**

(2 marki)

(Total 6 marki)

H. Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet fuqha.

Il-kelma kultura tfisser l-istil ta' hajja, jew il-mod ta' ghixien tal-poplu Malti. Il-kultura ta' pajjiż hija magħmula minn hafna elementi. Fosthom insibu l-lingwa u t-tradizzjonijiet jew folklor li jinkludu festi, legġendi u d-drawwiet. Il-bini u monumenti storiċi li huma marbuta ma' l-istorja huma wkoll parti mill-kultura, bħalma hi l-mużika nazzjonali, kif ukoll xogħol jew snajja li huma marbuta mad-drawwiet u l-mod ta' ghixien tan-nies tal-post. Illum naraw li f'Malta qed jidhlu wkoll kulturi barranin.

1. Semmi isem ta'
 - a) sengħa ta' l-imghoddi _____ (1)
 - b) ikel tipiku Malti _____ (1)
 - c) festa tradizzjonali _____ (1)

2. Agħti isem ta' drawwa u semmi xi ikel li aħna l-Maltin ħadna minn kulturi barranin.
drawwa _____ (1)
ikel _____ (1)

3. Agħti żewġ raġunijiet għaliex huwa importanti li nġhożzu l-kultura Maltija.
 - a) _____
_____ (2)
 - b) _____
_____ (2)

4. Għaliex il-lingwa Maltija hija importanti għalina?

_____ (3)

(Total 12-il marka)

H. 1. Ikteb paragrafu dwar il-problemi li jinholqu fit-toroq Maltin kemm ghat-tfal kif ukoll ghas-sewwieqa ta' karożzi, trakkijiet jew karożzi tal-linja. Ghandek xi kliem li jistghu jkunu ta' ghajnuna: *hsejjes, traffic jams, incidenti, tniġġis, nuqqas ta' sigurtà*

(6 marki)

2. Ikteb żewġ sentenzi dwar kif ghandha tkun l-imġiba tieghek fit-triq.

(2 marki)
(Total: 8 marki)

I. Immagina li int il-Gran Mastru La Valette. Wara xahrejn ġlied fl-assedju ta' Malta, qed tikteb ittra lill-Vicire ta' Sqallija biex tghidlu x'gara dan l-aħħar u titolbu biex jibghat l-ghajnuna. Ikteb f'sitt sentenzi x'kont tghid u titlob lill-Vicire.

(6 marki)